

Betänkande Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet (SOU 2016:72)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tackar för möjligheten att yttra sig över betänkandet. Förbundet begränsar sina synpunkter till de aspekter som har en direkt inverkan på och betydelse för kommuner, landsting och regioner. Huvudsakligen finns dessa inom temat rörlighet, ökad samverkan och ökat nyttiggörande av forskningsresultat; respektive förmågan att möta samhällsutmaningar.

SKL anser att:

- den analys som betänkandet grundar sig på vad gäller utformningen av det nationella forsknings- och innovationssystemet är riktig i stort. Förbundet delar flera av betänkandets ståndpunkter vad gäller utformningen av den nationella forsknings- och innovationspolitiken. Det är positivt att flera av de ståndpunkter som SKL anförde i sitt underlag till 2016 års forsknings- och innovationspolitiska proposition, prop. 2016/17: 50 *Kunskap i samverkan* fått genomslag i denna.
- Det är positivt att betänkandet särskilt för fram den potential som finns inom offentlig sektor för innovation och entreprenöriell verksamhet, och inte endast diskuterar detta i relation till näringslivet. SKL efterlyser dock en klarare behandling av intraprenörskap, vilket spelar en stor roll för innovation i kommuner, landsting och regioner. SKL delar uppfattningen att det är av avgörande vikt för en fortsatt effektiv och hållbar välfärd att kontinuerligt forsknings-, utvecklings- och innovationsarbete sker hos förbundets medlemmar och i de verksamheter dessa ansvarar för. SKL har också antagit ett positionspapper rörande förbundets syn på innovation som stöd för medlemmars innovationsarbete. Ett flertal konkreta insatser och utvecklingsarbeten har utformats för detta.
- SKL anser att främjarsystemet för forskning, utveckling och innovation bör ses över på det sätt som betänkandet föreslår, av staten i samråd med aktörer med regionalt och lokalt utvecklingsansvar, i syfte att åstadkomma förenkling av systemet som helhet och bättre genomslag för främjandet.
- SKL anser att betänkandets förslag rörande kommuners, landstings och regioners redovisning av utfallet av främjandeinsatser är alltför styrande och inriktat på detaljer. SKL menar att det vore mer konstruktivt att se över SCB:s insamling av data och metoder för produktion av offentlig statistik rörande forskning, utveckling och innovation i offentlig sektor, om målet är att

åstadkomma en statistik av högre kvalitet och robusta data för effektutvärderingar. SKL har via användarrådet hos SCB för FoU i offentlig sektor framfört flera förslag om hur detta kan ske.

- SKL vill framhålla att genom en överenskommelse med VINNOVA stödjer förbundet kommuners, regioners och landstings innovationsförmåga. Det sker bl.a. genom strategiska projekt, ledningsstöd och mötesplatser.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Samhällsutmaningar måste mötas med entreprenörskap och innovation

Betänkandet identifierar stora samhällsutmaningar som utredaren anser bör prioriteras i svenskt forsknings- och innovationsarbete. Det är områdena hälsa, vård och omsorg; migration och urbanisering; samt klimat, miljö och energifrågor. Betänkandet refererar till goda erfarenheter av etableringen av de sex innovationsslussar som byggdes upp inom hälso- och sjukvården 2008-2014.

Förbundets ställningstagande

SKL anser att det är positivt att betänkandet gör en systematisk återkoppling till både globala och nationella utmaningar, som dessutom återfinns som struktur för EU:s strukturfondsprogram samt ramprogram för forskning och innovation. På så vis möjliggörs kopplingar mellan flera olika stödsystem för entreprenörskap och innovation. EU:s nuvarande ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020, har öppnat möjligheter för kommuner, landsting och regioner att delta. Ett flertal medlemmar har sökt medel inom ramen för programmet, och ett tiotal har fått medel beviljade hittills. Inriktningen på projekten har tydliga anknytningar till de samhällsutmaningar som nämnts ovan. SKL arbetar också för att stimulera sina medlemmar till fler ansökningar och förhoppningsvis ökat deltagande i Horisont 2020.

SKL vill framhålla att finansiering av FoU samt infrastruktur för detta hos medlemmarna också kanaliseras via strukturfonder, och att fokus på samhällsutmaningar är genomgående.

SKL:s överenskommelse ”Stärkt innovationsförmåga i offentlig verksamhet 2015-2017” med VINNOVA främjar medlemmarnas innovationsarbete, bl.a. genom satsningen på ”Idéslussar i kommuner” som är tänkt att stödja intraprenörskap hos medlemmarna. SKL:s medlemmar medverkar också i etableringen av regeringens satsning ”Testbädd Sverige” under våren 2017.

SKL delar också betänkandets slutsats att innovation i hälso- och sjukvården liksom omsorgen kräver både utvecklingsinsatser och spridning. Förbundet arbetar aktivt med att understödja medlemmarna i dessa avseenden, bl.a. genom att tillgängliggöra

innovationsguider och idébanker. I detta sammanhang hade det varit värdefullt om betänkandet utvecklat resonemang om intraprenörskap såväl som entreprenörskap.

Kunskapsuppbyggnad, entreprenörskap och innovation

Betänkandet efterlyser incitament för ökad samverkan mellan akademi och omgivande samhälle bl.a. genom ett bredare kriterium för samverkan som grund för resursfördelning.

Vidare föreslår betänkandet att universitet och högskolor åläggs ett uppdrag att kontinuerligt stå för löpande digitalt baserad kompetensutveckling för högutbildade, bl.a. genom att utveckla interaktiva distansutbildningar och s.k. MOOCs (Massive Open Online Courses).

Förbundets ställningstagande

SKL instämmer i behovet av ökad samverkan mellan akademi och omgivande samhälle, och anser liksom betänkandet att kriterier för denna måste vara mer inklusivt än de som infördes i 2012 års forskningsproposition vilket baseras på ett bibliometriskt index, lärosätenas inhämtande av extern finansiering och förmåga att samverka med det omgivande samhället. SKL framförde synpunkter på förslaget ”Prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor” till Utbildningsdepartementet (dnr U2011/7356/UH) och påtalade då att fördelningsmodellen var alltför outvecklad.

SKL framförde också till Utbildningsdepartementet kritik mot Vetenskapsrådets (VR) modell ”Forskningskvalitetsutvärdering i Sverige-FOKUS” (dnr U 2014/0705/F), och anser det positivt att den avförts som grund för utformningen av utvärdering av samverkan.

SKL delar uppfattningen att det arbete som VINNOVA ägnat åt att ta fram en modell för att utvärdera samverkan bör tillvaratas i utformningen av ett nytt och bredare kriterium men vill också framhålla värdefullt utvecklingsarbete i detta syfte som drivs av kommuner. SKL:s avser att tillgängliggöra och sprida detta för sina medlemmar. SKL anser därför att det är viktigt att VINNOVA i eventuella kommande regeringsuppdrag på detta tema uppdras att samråda med SKL i utformningen av bredare kriterier för samverkan. Hittills har VINNOVA tillgängliggjort resurser för utvecklingsarbete av sådana modeller endast för universitet och högskolor men SKL anser att dessa skall vara tillgängliga också för förbundets medlemmar.

SKL anser att förslaget om löpande digitaliserad kompetensutveckling är bra och har tidigare framfört till Utbildningsdepartementet att den utvecklingsverksamhet kring MOOCs som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) föreslår i redovisningen av ett regeringsuppdrag (UKÄ 2016/00281/UH) är alldeles för begränsad. En stor satsning

på livslångt e-lärande (en utvecklad digitalisering av högre utbildning) skulle tillgodose ett allmänt samhällsintresse. Enligt SKL:s mening kan inte detta med hänvisning till akademins autonomi lämnas åt lärosätena att bestämma om man vill vara en del av eller ej.

SKL instämmer också i betänkandets förslag att bedömnings- och meriteringsgrunder i högskoleförordningen bör ändras så att erfarenhet från forsknings- och innovationsarbete utanför akademien tillgodoräknas individer vid tjänstetillsättningar inom denna. Förbundet anser att ökad rörlighet mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi är mycket viktig.

Hur främja den entreprenöriella dynamiken?

Generellt inriktas betänkandets avsnitt med ovanstående rubrik på resonemang om entreprenörskap/företagande men det hade varit önskvärt om resonemangen hade utsträckts till att också omfatta intraprenörskap. Betänkandet tar upp det främjandesystem, inklusive tillgången till riskkapital, som idag finns för entreprenörskap och innovation. Detta är i dagsläget mycket fragmenterat, och samlar en mängd aktörer på olika nivåer. Resursbrist synes inte vara problemet, utan svåröverskådligheten. Här återfinns statliga myndigheter som VINNOVA och Tillväxtverket, men också aktörer med regionalt utvecklingsansvar liksom kommuners näringslivskontor.

Ett problem med denna differentierade struktur för information/rådgivning/stöd för entreprenörskap, forskning, utveckling och innovation, är att det är svårt att utvärdera dess effektivitet, och måluppfyllelse.

Förbundets ställningstagande

SKL anser att betänkandets förslag rörande redovisning av utfallet av främjandeinsatser är alltför styrande och inriktat på detaljer. SKL menar att det vore mer konstruktivt att se över SCB:s insamling av data och metoder för produktion av offentlig statistik rörande forskning, utveckling och innovation i offentlig sektor, om målet är att åstadkomma statistik av högre kvalitet och robusta data för effektutvärderingar.

SKL vill också anföra förbundets medlemmars erfarenhet att statens olika myndigheter konkret hanterar främjandeinsatser på olika sätt (t.ex. tolkar EU:s regelverk på olika sätt), och att det vore önskvärt med en bättre samordning av nationella insatser.

SKL ser därför positivt på betänkandets förslag att staten (Näringsdepartementet) gör en översyn av främjandesystemet tillsammans med berörda regionala aktörer, i syfte att åstadkomma en förenkling av detta samt att tillgodose att tillräckliga resurser fördelas på regional nivå efter olika regionala och lokala behov.

Vad gäller Upphandlingsmyndighetens (UHM) uppdrag anser SKL att förslagen bör syfta till att stärka det arbetssätt myndigheten etablerat och att förslagen i betänkandet är alltför detaljerade. Stödet kan förstärkas inom ramen för programmet för utvecklande inköp. Särskilda insatser bör genomföras för att undersöka framför allt mindre kommuners behov av stöd. UHM bör särskilt studera hur riskdelning och riskavlastning kan hanteras av upphandlande myndigheter i inköpsprocesser som eftersträvar utveckling och leverans av nya typer av varor eller tjänster.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Dahl

Gunilla Glasare